

ሩታ፣አዳም...

ቆልዑ ምስ ዝሓሙ፡ ምኽሪ ንወለዲ

ዶክ. ኢዛበል ጀርማን-ኒኮድ

ዶክ. ዮሴፍን ራሲን ሸታም



pädiatrie
schweiz

Die Fachorganisation der
Kinder- und Jugendmedizin

እቲ ብሮፕር ንመወዳእታ ግዜ ኣብ 2012 ተኸሊሱ ኔፋ፡ ድሕሪ ሕጂ ብኹሉ መዳይ ምስ ህሉው ፍልጠት ዝሰማማዕ ኣይኮነን።
ይኹን እምበር ሕጂውን ንወለዲ ጽቡቕ መምርሒ ኮይኑ ኣብ ዝበዝሑ ሕማማትን ህጹጽ ኩነታትን ብንጹርን ብሕጽር ዝበለን መንገዲ ይሕግዝ።

ስዊዘሮ ናይ ፕዲያትሪ ማሕበርስብ፡
www.paediatricschweiz.ch

ነዚ ሕታም ንምእዛዝ፡
sekretariat@paediatricschweiz.ch

መአተዊ	ገጽ	4
አብ ዝዛ ናይ መድሃኒት መቀመጢ ክፍሊ	ገጽ	5
ብተደጋጋሚ ዝኸበቱ ኩነታት		
* ረስኒ	ገጽ	6
* ምንፍጥፋጥ ረስኒ	ገጽ	8
* ሰዓል	ገጽ	9
* ሕማም ጎሮሮ	ገጽ	12
* ሕማም እዝኒ	ገጽ	14
* ዕንፍፋር ቐርበት	ገጽ	16
* ነገራት ምውሓጥ	ገጽ	17
* መንከስቲ ብእንስሳ	ገጽ	18
* መንከስቲ ብጽንጽያ	ገጽ	19
* ብርእሲ ምውዳቕ	ገጽ	20
* ተምላስ	ገጽ	21
* ውጽኣት	ገጽ	23
* ሕማም ከብዲ / ቅርጻት	ገጽ	25
* ኢንጉወናል ሀርንያ	ገጽ	26
* ድርቀት	ገጽ	27
ህጹጽ ኩነታት		
* ጸገም ምስትፋስ	ገጽ	28
* ምንፍጥፋጥ	ገጽ	30
* ሃለዋት ምጥፋእ	ገጽ	31
* ምምራዝ	ገጽ	32
* ሓዲጋታት	ገጽ	34
– ምንዳድ	ገጽ	35
– ሓዲጋ ኤለክትሪክ	ገጽ	36
– ምጥሓል	ገጽ	37
ዕሽል ካብ 0 ከጋብ 3 ወርሒ	ገጽ	38

ሩታ ዝሓመመት ዶ ትመስል? ኣዳም ገለ ዶ ኹይኑ ኣሎ? ንምኽሪ ቐድሚ ተለፎን ናብ ናይ ቐልዑ-ሓኪም ምድዋልኩም፤ ነዚ ጽሑፍ እዚ ኣንብቡ። ባዕልኩም ኣብ መጀመርታ ንክትገብርዎ እትኽእሉ ዝሕግዝ ተግባራዊ ምኽርን ሓበሬታ ክትረኽቡ ኢኩም።

ምኽሪ፡ ኣብ ወሳኒ ዝኾነ እዋን ብቐልጡፍ እንታይ ክትገብሩ ኹም ዘለኩም ንምፍላጥ፤ ቐድሚ ምጥቓም ምጅማርኩም ነዚ ጽሑፍ እዚ ኹተንብብዎ ይግባእ።

ኣብ ብተደጋጋሚ ዝኽሰቱ ነገራት ኣብ ዝብል ኣርእስቲ ወትሩን ብዙሕ ግዜ ዚጋጥሙን ግድኣት ዘየብሎም ጸጋማት ዘተኩረ ኮይኑ ኣብ ናይ **ህጹጽ ኩነታት** ኣብ ዝብል ኣርእስቲ ግን ንሂወት ዘስግኡ (ኣጋጣሚ ግን ሳሕቲ ዚጋጥሙ) ብቐልጡፍ ናይ ቐልዑ-ሓኪም ኣድላይ ዝኮነሉ ኩነታት ዝገልጽ እዩ።

ኣብ ናይ መጀመርታ ስጉምታት ኣብ ዝብል ዓምዲ ብዛዕባ ኹም ናይ መፈለምታ ስጉምታት ክትወስድዎ ዝግባእኩም (ብዘየገድስ ብድሕሪኡ ናብ ሓኪም ኪዱ ኣይትኪዱ) ዝሕብር እዩ። ኣብ ሳጽን ዝርከብ ጽሑፍ ከከም መተሰኢ ናይ ጸጋማትን ኩነታት ናይ ቐልዑን ዝውሰዱ ስጉምታት ተራእዩ ኣብ ጥቕሚ ክውዕል ይኽእል።



እዚ ምልክት እዚ ተወሳኺ ሓበሬታ ንምውሳድ ምስ ሓኪም ክትረዳድኡ ወይ ድማ ህጹጽ ዘይኮነ ቐጸራ ክትገብሩ ኹም ዘለኩም ይሕብር።



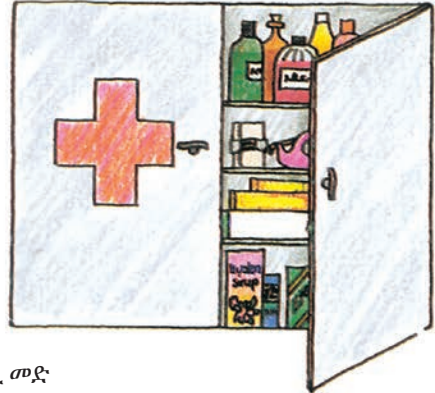
እዚ ምልክት እዚ ኹይተደናገኹም ምስ ሓኪም ኹትላዘቡ ወይ ድማ ቐልዑ ብቀጥታ ናብ ሆስፒታል ክተምጽእዎ ኹም ዘለኩም ዝሕብር እዩ። ዝበለጸ ኣምቡላስ ክትጽውዑ ወይ ድማ ብናይ ውልቂ መኪና እንተተጋዕዝኩም ናይ ግድን ሓደ ተወሳኺ ሰብ ንዓኹምን ንወድኹምን ክሰኒ ይግባእ።

አብ ገዛ ናይ መድሃኒት መቀመጢ ክፍሊ

ንዝሓመመ ውላድኩም መእለይ ዝኸውን ኩሉ እትደልዎ ኣለኩም ዶ? ኣብዚ ዝሰዕብ ዝርዝር ኩሉ እቲ ኣብ ገዛን ኣብ ጉዕዞን ናይ ግድን ክህልወኩም ዘለዎ መድሃኒታት ሓበሬታ ክትረኽቡ ኢኹም። እዚ ናይ መድሃኒት ክፍሊ እዚ ውላድኩም ንዝከታተሉ ካልኣት ሰባት እውን ኣርእይዎም።

- ፈሳሲ ጸረ-ረኽሲ
- ፕላስቲክ መሸፈኒ ቁሰሊ
- ተመጣጢ ባንደጅ/ መሸፈኒ
- ናይ ረስኒ መዝሓሊ መድሃኒት
(መብዛሕኦም ካብዘም መድሃኒታት ኣንጻር ቻንዛ እውን የገልግሉ፣ ብፍላይ ፓራሲታ ሞል ዝበለጸ ኣገልግሎት ይህልዎ።)
- ኤለክትሮኒካዊ ወይ ብኣልኮሆል ዝሰርሕ መዕቕኒ
ረስኒ (ካብ 2 ዓመት ዕድመ ንላዕሊ ኣርተርሞመተር ምጥቓም ይከኣል።)
- ኣብ እዋን ውጽኣትን ተምላስን ዘገልግል ፈሳሲ መድሃኒት (ናይ ድርቕት ፈሳሲ መድሃኒት) ንኣብነት ኖርሞልይቶራል ወይ ድማ ኦሪጋኒክ።
- ጨው (ሶዲዩም-ክሎሪድ) ፈሳሲ ወይ ድማ ኦሪጋኒክ።
- ናይ ኣፍንጫ ዝነጥብ ፈሳሲ

ኣስተብህሉ፡ናይ ገዛ ናይ መድሃኒት ክፍሊ ኣቐልዑ ኣብ ዘይበጽሕዎን እተዓጽወን ከኸውን ኣለዎ። በቢእዋኑ ድማ መድሃኒት ዝወድቑሉ ዕለት ተቆጻጽሩ።



ብተደጋጋሚ ዝኸሰቱ ኩነታት

ረስኒ (እዚ ኣርእሱ፡ እዚ ንትሕቲ 3 ወርሒ ዝኾነ ዕሸላት ኣይምልከትን፡ ኣብ ገጽ 38 ተመልከቱ።)

ዋላ እውን ረስኒ ላዕሊ ደረጃ ይበጸሕ ብቐጥታ ኸቢድ ጸገም የስዕብ ማለት ኣይኮነን። ብፍላይ ድማ ናይ ኣእምሮ ጉድኣት ከስዕብ እዩ ተባሂሉ ግስጋእ ኣይግባእን። መብዛሕትኦ ግዜ ረስኒ ብቫይራል ሕማም («ግሪፕ») ዝኸሰትን ኣብ ኸምዚ ኹነታት ድማ ስጋብ 72 ሰዓታት ከጸሕን ዝኸለል እዩ። ውላድኩም ረስኒ እንተሃልዎ ከሳብ ከንደይ ዝኣከል ኸም ዝኾነ ምፍላጥ ኣገዳሲ እዩ! ናይ ነብሱ መቐት ድማ ኣብ መቀመጫኡ **ከትዕቅንዎ** ትክእሉ (ወይ ድማ እዚ እንተዘይተኻኢሉ ኣብ ትሕቲ ቱሽቱሹ) ።

ናይ መጀመርታ ስጉምቲታት

1. ትሕቲ 38 ዲግሪ (ኣብ መቀመጫ ምዕቓን): እዚ ዘሰከፍ ኣይኮነን፤ ጽኒሕኩም እንደገና መቐት ምዕቓን።

ኣብ መገት 38ን 38.5 ዲግሪ: ኣብ ኸምዚ ኹነታት ናይ ውሽጢ ናይ ቆልዓ ክዳውንቱ ኸይተረፈ ኣውጽእሉ (እንተድኣ እዚ እቲ ቆልዓ ሕራይ ኢሉ) ። ብተወሳኺ እቲ ናይ ገዛ መቐት ዝለዓለ ኸይኸውን ምኽትታል የድሊ። ምኽንያቱ ዝኾነ ክዳውንቲ ወይ ድማ መሸፈኒ ንመቐት ናይ ሰውነት ከዛይዶ ዝለ ዝኸለል።

ልዕሊ 38.5 ዲግሪ: ቆልዓ ጽቡቕ ንከስምዖ ምእንቲ ረስኒ ንምጉዳል ሓደ ሓደ ፈተነታት ክግበር ይከኣል። ንውላድኩም ፓራሲታሞል ሃብዎ። ዝተፈላለዩ ዓይነት ፓራሲታሞል (ኸም በዓል በኑሮን፤ ዳፋልጋን ታይለኖል ዝኣመሰሉን) ይርከቡ። ዝወሃብ ዓቀን ከባቢ 10 ሚሊግራም ንኣደ ኪሎግራም ክብደት ዘለዎ ቆልዓ ይኸውን። እዚ ማለት ድማ ን8 ኪሎግራም ዝምዘን ቆልዓ 80 ሚሊግራም ይወሃብ። እንተድኣ እቲ መቐት እንተዘይሃዲሉ፤ ኣብ ሸሹዱሽተ ሰዓታት እተጠቕሰ ዓቀን መድሃኒት ከወሃብ ይከኣል። ገና እቲ መቐት እንተዘይሃዲሉ ወይ ድማ ቀልጢፉ እንተወሰኹን ንሰኹም ድማ 6 ሰዓት ክትጽብዩ እንተዘይደለኩምን፤ ኣብ ዳንግኡን ኣግሩን ዝሓል መሸፈኒ ክትገብሩሉ ትክእሉ። ቐድሚኻ ካልእ ናይ ረስኒ መድሃኒት ንኣብነት ኸም ብሩፊን፤ ቮልታሪን ካልእን ምጥቓምኩም ምስ ሓኪም ምልዛብ የድሊ።

ንምፍላጦም ኣገዳሲ ዝኾኑ ነጥባታት:

- ፓራሲታሞልን ካልእ ናይ ረስኒ መድሃኒትን ኣብ ምዕጋስ ቓንዛ ተራ ኣለዎም።
- ኣስትይልሳሊ ክሶይሪ ንኣብነት ኸም ኣስፕሪን፤ ኣስፕሪክ ዝኣመሰሉ ንትሕቲ 12 ዓመት ዕድመ ዝኮኑ ወይ ድማ ፍሮማይ (ቸክን-ቦስ) ዘሎዎም ከወሃብ የብሉን።

በተደጋጋሚ ዝኽሰቱ ኩነታት

2. ንቐልዓኹም እኹል ዝኾነ ማይ ዝስተ ክትህብዎም ኣገዳሲ እዩ። ንዝጠቡ ቐልዑ ድማ ጸባ ጡብ ኣደ ምሃብ። እንተዘይኮይኑ ማይ፣ ፈሰሰቲ፣ ናይ ክሮይተር-ሻሂ ወይ ናይ ቐልዑ ሻሂ እቶም ዘሓሹ ካብ ጸባ ወይ ናይ ፍረታት-ጽማቕ እዩም ምኽንያቱ ተምላስ ከስዕቡ ስለ ዝኽእሉ።
3. ኣተኩሮ ኣብ ሓፈሻዊ ናይ ቐልዓ ኩነታት ኹትገብሩ የድሊ። እንተ ድኣ ተንቀሳቂሱን ተጻዊቱን፣ ተወሰኽቲ ምልክታታት እንተዘይኣርእዩ ግን ምዕጉርቱ እንተቐይሩን እንተሰዒሉን ሕማም ሓሚሙ ኹይኹውን ዘሎ ኣጋጣሚ ኣዝዩ ጸቢብ እዩ።



ቐልዓ ዝደኸመ እንተመሲሉን ናይ ዘይምጽዋት ጠባይ እንተርእዩን፣
ብቁልጡፍ ዝባዛሕ ናይ ቆርበት ምልክታት ኣንተሃሊዎን፣
ናይ ጎሮሮ ሕማማ፣ ብኣፍ ናይ ምልዛይን ናይ ምስትንፋስ ጸገማት ኣንተኣጋጢሙዎን፣
ብርቱዕ እንተሰዒሉን ብቐልጡፍ እንተኣተንፊሉን

ርእሲ ሕማም እንተሃሎዎን ርእሱ ናብ ቅድሚት ከቅንን እንተዘይኪእሉን ወይ እንተኣምሊስዎን

ብዘይ ምድንጋይ ንሓኪም ናይ ቐልዓ ሓብሩ ወይ ድማ ቀጥታ ብኣምቡላስ (ቴሌ. 144) ናብ ሆስፒታል ኣምጽእዎ።



እንተ ረስኒ ካብ 3 መዓልቲ ንላዕሊ እንተጸኒሑ፣

ጉንፋዕ ወይ ሰዓል ንቡዝሕ መዓልታት እንተ ጸኒሑ፣

ሕማም ጎሮሮ፣ እዝኒ፣ ኹብዲ ወይ ድማ ምልክታት ኣብ ናይ ሽንቲ-ማይ መተሓላለፊ እንተሃሊዎ፣

ኣብ ውሽጢ ዝተወሰኑ ሰዓታት ንሓኪም ናይ ቐልዓ ኣማኽርዎ።

ኣስተብህሉ፡ ሓኪም ንምንዳይ ተባህሉ ምስ ረስኒ ዘለዎ ቐልዓ ናብ ደገ ምውጻእ ሓደገኛ ኣይኮነን። በንጻሩ ረስኒ ንምጉዳል ክሕግዝ ይኽእል።

ብተደጋጋሚ ዝኸሰቱ ኩነታት

ምንፍጥፋጥ ረስኒ

ኣብ ቐለው ምንፍጥፋጥ ኣብ እዋን ረስኒ (ንኣብነት ኣብ እዋን ናይ ቫይረስ ሕማም) ካብ 6 ወርሒ ስጋብ 6 ዓመት ዕድሜኡም ከጋጥም ይኸእል። ምንፍጥፋጥ ኣፍራሒ ይምስል ድኣ እምበር፤ ዘስዕበ ናይ ኣእምሮ ጉድኣት የለን። መብዛሕትኡ ግዜ ድማ ባዕሉ ድሕሪ ዝተውሰ ግዜ የቐርጽ።
ቐለዓ ዓይኑ ብምግልባጥ ሃለዋቱ የጥፍእ፤ ሰውነት ድማ ዝርግሕ (ድርብይ) ወይ ድማ ድርቅ ይብል፤ ኣእዳውን የኢጋርን ድማ ጸጸኒሖም በተግ ይብሉ።

ናይ መጀመርታ ስጉምታት

1. ርግእ (ህድእ) ምባል።
2. እቲ ቐለዓ ንነብሱ ኸይጎድእ ጥንቃቄ ምግባር።
3. እቲ ቐለዓ ብጎድኒ ብምግዳም ምልዓል።
4. ሙቐት ምልካዕን ንታሕቲ ኸወርድ ድማ ምፍታን፤ ቐለዓ ገና ሃለዋቱ ስሒቱ እንከሎ ምንም ኣብ ኣፉ ዘይምሃብ።



እንተ ድኣ ውላድኩም ኣብ እዋን ረስኒ ምንፍጥፋጥ ኣጋጢዎን ናይ መጀመርታ እዋን እንተኾይኑን፤ ንሓኪም ብዘይምድኑጋይ ምድዋል።
እንተ ድኣ እቲ ምንፍጥፋጥ ልዕሊ 5 ደቃይቅ እንተጸኒሒ፤ **144 ቁጽሪ ብምጥቃም ምድዋል።**
ተሌፎን ንምድዋል ኸትጋየዩ እንከለኹም፤ ንውላድኩም ኣብ ኩብ ዝበለ ቦታ ኣይትግደፍዎ፤ ንኣብነት ኸም ኣብ ዕራትኩም።



ኣቀዲሙ ውላድኩም ናይ ምንቅጥቃጥ ረስኒ ኣጋጢሞዎ ዝፈልጥን ኣብ ደሓን ኩነታት ዝርከብን እንተኾይኑን፤ ኣብ ውሽጢ ዝተወሰነ ሰዓታት ምስ ናይ ቐለዓ ሓኪም ምልዛብ የድሊ።

ሰዓል

ሰዓል ሓደ ጠቃሚ ዝኾነ ናይ ምክልኻል ግብረ-መልሲ ኾይኑ፤ ንኣብ ናይ መስተንፈሲ ክፍሊ ዘጋጥም ጸገማት ነጻ ዝገብር እዩ።

ሰዓል ብዝተፈላለዩ ምኽንያታት ክስዕብ ይኽእል። ኣብ መብዛሕቱ ኣጋጣሚታት ብሰንኪ ናይ ቫይረስ መልክፍቲ ይስዕብ። እዚ ናይ ቫይረስ መልክፍቲ ድማ ናይ ትንሓግ መቁሰልቲን ኣብ ኣፍንጫ ሓፊስ ፈሳሲ ክስራሕ ይገብር። ቐለባ ምስ ዝድቅስ ወይ ውን ምስ ዝጋደም ክስዕል ይኽእል፤ ግን ከኣ ኣብ መንጎ ብዘይ ጸገም የስተንፍስ።

ሳሕቲ ሰዓል ብሰንኪ **ክሩፕ/ ላይዝትራክብሮንኪት** ክስዕብ ይኽእል። ክሩፕ ብሰንኪ ቫይረስ ዝስዕብ መርከብቲ ናይ ድምጺ ክፍሊ ኣብ ጎሮሮ እዩ። መብዛሕቱ እዋን እዚ ሕማም እዚ ኣብ ትሕቲ 5 ዓመት ዝኾኑ ቐለው ይርእ። እቲ ቐለዓ ናይ ምንባሕ ዝስምዕ ድምጺ ዘልዎ ሰዓል ይጥቃዕ እሞ ካብ ናይ ለይቲ ድቃስ የቃርጽን ላሕታት (ረጊድ) ድምጺ ይገብርን።

ሰዓል ብተወሳኺ ናይ **ኣዝማ** ምልክት እዩ። ኣዝማ ማለት ናይ ብሮንካይት ምንዳር ኾይኑ፤ መብዛሕቱ ግዜ ኣብ ቐለው ትሕቲ 2 ዓመት **ብሮንክየሊቲስ** (ማለት ምንዳር ብሰንኪ ቫይረስ ናይ ኣዞም ምዝኣሉ ክፍሊ ናይ ብሮንካይት) ይስዕብን ሳሕቲ ናብ ኣዝማን ክሩፕን የድህብን። ምስ እዚ ዝተፈላለዩን ብርትዕ ዝበሉ ናይ ምስትንፋስ ጸገማት ይስዕቡ፤ ናብ ደገ ምስትንፋስ ኣጸጋሚ ይኸውንን ብክስማዕ ዝኸእል ናይ ምፍጻይ ድምጺ ድማ ይሰነን። ካልኣት ናይ ሰዓል መተስኢታት ድማ **ብሮንኪቲስ** ወይ ድማ **ኑመሪያ** (ነድሪ ናይ ብሮንኪየን ሳንቡኡን) እዮም፤ ኣብዚ ድማ ምስትንፋስ ቅልጡፍ ክኸውን እንከሎ እቲ ቐለዓ ረስኒ ክህልዎ ይኽእል።

ናይ መጀመርታ ስጉምታት

1. ጉንፋዕ ዝሓመሙ ነእሸቱ ህጻናት ብኸብዶም እንተ ደቂሶም ብነጻ ከተንፍሱ ይኽእሉ (እዚ ግን ንትሕቲ ሓደ ዓመት ዝዕድሚኦም ህጻናት ኣይምልከትን) ፣ ብተወሳኺ ርእሲ ናይ ዓራት ክብ ምባል ንምስትንፋስ ይሕግዝ። ኣብ ናይ ጽቡቕ ዝኮነ ናይ ንፋስ-ጥሊ ኣተኩሮ ምግባርን ንናይ ኣፍንጫ መተሓላለፊ ነጻ ንምግባር ድማ ናይ ብኣፍንጫ ዝነጥብ ፈሰሲ (*ናዝድሮፕ*) ምጥቓም ይድሊ።
2. ቐለዓ ብክሩፕ እንተ ተጠቂዑ (ሓርፋፍ ዝኾነን ናብ ምንባሕ ዘድሃበ ድምጺ ዘልዎ ሰዓል እንተሃለዎን) ናብ ባቕ ብውሳድ ኣብ ደረት ኮፍ ብምባል ማይ ዉዑይ ካብ ቡንባ ወይ ድማ ባቕ ብሙሉኡ ብምኸፋት ሃፋ ምፍጣር። ኣብ ናቱ ክፍሊ ብግቡእ ዝሰርሕ ሀሙዲፋየር (ጠሊ ዝፈጥር መሳርሒ) ምግባር፤ ዝበለጸ ድማ ሓደ ዝሒል ኣቶማይዘር (ደቀቅቲ ጥሉል ሃፋ ዝሰርሕ መሳርሒ) ።

ብተደጋጋሚ ዝኸሰቱ ኩነታት

3. ውላድኹም እንተ ኣዝማ ሃሊዎ፣ ካብ ሓኪም ዝተኣዘዘ መድሃኒት ጥራሕ ክትህብዎ ይግባእኩም። ንብሮንክሊዮትስ ሕማም ኸይተረፈ ጽቡቕ ዝኾነ ጠሊ ዘለዎ ንፋስ ሓጋዚ እዩ።
4. ኣብ ዝኾነ ኣጋጣሚ ናይ ሰዓል ብብዝሒ ፈሳሲ ክሰቲ ኣገዳሲ ኢዩ። ብተደጋጋሚን በቢ ቁርብ ማይ፣ ቀጢን ጸሊም ሻሂ ወይ ድማ ናይ ክሮይተር ሻሂ ምሃብ የድሊ።



እንተ ድኣ ቐልዓ ሕማቕ ደቂቡ፣

እንተ ድኣ ምስዓል ልዕሊ 10 መዓልቲ ጸኒሑ፣

እንተ ድኣ ምስዓል ንልዕሊ 3 መዓልቲ ምስ ተወሳኺ ረስኒ፣ ቁልጡፍ ምስትፋስ ወይ ድማ ቃንዛ ኣብ ምስትፋስ እንተኣጋጢሙ፣

ንሓኪም ናይ ቐልዓ ምሕባር ይግባእ።





እንተ ውላድኹም ናይ ምስትፋስ ጸገማት ሃሊዎ፤

እንተ ድኻ ውላድኹም ክሩፕ እንተሓሚሙን ድሕሩ ናይ 15 ደቓይቕ ግቡእ ናይ ሃፋ ክንክን ድማ እንተዘይሕሸዎን፤

እንተድኻ ቆልዓ ንመጀመርታ እዋን ናይ ኣዝማ ሕማም ሓሚሙ ወይ ድማ እተኣዘዘ መድሃኒት እንተዘይጠቐምዎ፤

እንተድኻ ቆልዓ ዘይድለ ነገራት ውሒጡ፤

እንተ ቆልዓ ብርቱዕ ቃንዛ ጎሮሮ እንተሃሊዎን ካብ ኣፉ ጥፍጣፍ እንተወጺኡን፤

144 ቁጽሪ ብምጥቃም ደውሉ።



(ብተወሳኺ ድማ ኣብ ገጽ 28 ኣብ ትሕቲ ጸገም ምስትንፋስ ኣብ ዝተበል ተመልከቱ)

ትኪ ናይ ሸጋራ (ፓሲቭ ስምኪንግ) ንኣቆልዑት ኣብ እዋን ሰዓል ወይ ድማ ኣብ ሕማም ናይ መስተንፈሲ ኣካላት ጥራሕ ዘይኮነ ኣብ ዝኾነ እዋን ሓደገኛ እዩ፤

ካብ ምቕጻል ብሁሙዲፋየር (ጠሊ ዝፈጥር መሳርሒ) ተጠንቀቁ!

ሕማም ጎሮሮ

ውላድኩም ጎሮሮይ ሓሚመ ምስ ዝብልን 38.4 ዲግሪ ረስኒ ምስ ዝህልምን፤ እዚ እንታይ ትርጉም ይህልዎ? 80% ናይ ጎሮሮ ሕማም **ካብ ቫይረል ኣንጂና** (ነድሪ ናይ ጎሮሮ) ዝስዕብ እዩ። ብተወሳኺ ቆልዓ ናይ ጉንፋዕ፤ ናይ ዓይኒ ምቕያሕን ምስዓልን ምልክታት ይህልዎ። እዚ ናይ ጎሮሮ ሕማም ግን ብተወሳኺ **ብስትረፕቶኮኩን- ኣንጂና** ክስዕብ ይኸእል፤ እዚ ሕማም እዚ ኣብ ደሓር ጸገማት ነኸየስዕብ **ብጸረ-ረኽሲ (ኣንቲቢዮቲክስ)** ክሕክም ይግባእ። ዝሓመመ ቆልዓ ኣብ መብዛሕታኡ እዋን ልዑል ዝኮነ ረስኒ ክህልዎ ኣንከሎ ወትሩ እውን የምልስን ሓሊፉ ሓሊፉ ናይ ከብዲ ሕማም ኺጋጥም ይኸእልን። ብተወሳኺ ድኹም ዝኾነ ቀይሕ ናይ ቆርባት ዕንፋሩኡ እንተኣጋጢሙ ሕማም ስካርላቲና/ ቫርላኽ ክኸውን ይኸእል። ኣብ ኣዚዩ ሳሕቲ ዝኾነ ኩነታት ምልክታት ናይ ጎሮሮ ሕማም ነድሪ ናይ ኢፒግሎቲስ (ዝዕጸውን ዝኸፈትን ክፍሊ ናይ ጎሮሮ) ክኾነ ይኸእሉ (ኣብ 7ጽ 28 ምርኣይ ይካሄድ) ።



ብተደጋጋሚ ዝኸሰቱ ኩነታት

ናይ መጀመሪታ ስጉምታት

1. እንተ ዕድመ ቐለል ልዕሊ 4 ዓመት ኹይኑ፣ ናይ መዕገሊ ቃንዛ ከነናታት ክመጽውዎም ይኸእል። ኣየናይ መድሃኒት ነየናይ ዕድመ ክወሃብ ይከእል ብዓል ሞያ ናይ መድሃኒት-ቤት ክሓብረኩም ይኸእል።
2. እንተ ድኣ ረስኒ ሃልዩ ኸተዝሕሉዎ ፈቱኑ።
3. ምቁሩን ዝሕሉን ዝኾነ ዝስተ ንውላድኩም ሃብዎ። ጽማቕ ናይ ፍረታትን ሊሞናድን ንጎሮሮ ስለ ዘቃጽሉን ጸባ ድማ ተምላስ ከስዕብ ስለ ዝኸእልን ኣንተዘይሂብኩም ዝበለጸ እዩ።
4. ዝስዕብ ምዕባሌታት ናይ ሕማም ተኸታተሉ።



እንተ ድኣ ቐለል ረስኒ ወይ ናይ ቐርበት ዕንፋሩ-ራት ምልክታት እንተኣርእዩ፣ ብዝተረፈ ግን ካልእ ኣብ ጽቡቕ ሓፊሻዊ ኩነታት እንተሃልዩ፣

ንናይ ቐለል-ሓኪም ሓብሮዎ ምኽንያቱ ሕማም ናይ ስትረጥቶኩን-ኣንጂና ከይኸውን ንምርግጋጽ።



ቐለል ቡርቱዕ ዝኾነ ናይ ጎሮሮ ቃንዛ እንተሃለዎ፣ ምንም ክውሕጥ እንተዘይከኢሉን ብሰንኪ ናይ ምስትፋስ ጸገማት እንተ ኣሕሚምዎን (ናይ ኢፒግሎቲስ ነድሪ ከይኸውን ምጥርጣር፣ ገጽ 28 ተመልከቱ)፣

ብዘይ ምድኑጋይ ናብ ሆስፒታል ተጋዓዙ (ቐለል ኣብ ኣምቡላስ ኮፍ ብምባል፣ ተሌ. 144)።

ሕማማ እዝኒ

ውላድኹም ልሙድ ዝኾነ ግን ኻኣ ንዊሕ እዋን ዝጸንሐ ምስዓል እንተሃሊዎ፣ ሓደ ለይቲ ብብርቱዕ ናይ እዝኒ ሕማም እንተተበረብሩን እሞኽኦ እቲ ቃንዛ እንተተዘይሃዲኡን፣ ረስኒ ስጋብ ሕጂ ትሕቲ 38 ዲግሪ ዝነበረን ክነሱ ግን ሕጂ እንተወሰኹን፣ እዚኦም ናይ **ማእኸል እዝኒ ነድሪ (ኦቲቲስ ሙዲያ)** ምልክት እዮም። ናይ ማእኸል እዝኒ ነድሪ ሙብዛሕቱኡ ግዜ ብባክተሪያ ዝስዕብ ናይ ኣብ ድሕሪ ኸበሮ እዝኒ ዝርከብ ዕሙቕ ዝበለ ክፍሊ (ትይምፓኒክ ካቪትይ) ሕማም ኻይኑ፣ ወትሩ ኣብ ቅድሚ ናይ ትምህርቲ ዕድመ ዘለዉ ቐለው ብሰንኪ ናይ ሰዓልን ጉንፋዕን ዝስዕብ እዩ።

ኣገደስቲ ምልክታት፡ **ቃንዛ** (እዚ ዘይከህሉ ይኸእል ወይ ድማ ኣብ ነኣሽቱ ቐለው ምልላዩ ኣጸጋሚ ይኸውን)፣ **ረስኒ** (እዚ እውን ዘየለ ከኸውን ይኸእል)፣ ውጽኣት ወይ ተምላስ (ብፍላይ ድማ ኣብ ዕሽላት)። እንተ ድኣ ጸዕዳ ናብ ብጫ ዘድሃበ ፈሳሲ ካብ እዝኒ ወጺኡ፣ ምልክት ናይ ማህሰይቲ ናይ ኸበሮ-እዝኒ እዩ።

ናይ መጀመርታ ስጉምታት

1. ረስኒ ምዕቃን።
2. ናይ ቃንዛን ረስኒን ወይ ድማ ሓዲእም መድሃኒት መሃብ።
3. ካብ ናይ እዝኒ ፈሳሲ ምጥንቃቅ።
4. ብዘይ ናይ ሓኪም ትእዛዝ ኣብ እዝኒ ምንም ዘይምግባር (ንኣብነት ኸም ፈሳሲ ናይ እዝኒ፣ ጡጥን ካልእ ዝኣመሰሉን)።



ቐለዓ ልዕሊ 2 ዓመት ምስ ዝኸውንን ረስኒ ምስ ዘይህልዎን፣ ቃንዛ ብርቱዕ ምስ ዘይኸውን ወይ ድማ ሳሕቲ ምስ ዝህሉን፣ ጸዕዳ ናብ ብጫ ዘድሃበ ካብ እዝኒ ፈሳሲ ምስ እትዕዘቡ፣ (ንኣሸተይ) ውላድኹም ጽቡቕ ምስዘይስምዖ ግን ረስኒ ምስዘይህልዎን ንዝተወሰነ መዓልታት ጉንፋዕ እንተሃሊዎን፣ **ንናይ ቆልጥ-ሓኪም ሓብርዎ።**

ብተደጋጋሚ ዝኸሰቱ ኩነታት



ቐልዓ ትሕቲ 2 ዓመት እንተኾይኑን ዝሓል ዝኾነ ሓፊሻዊ ኩነታት ኣንተሃሊዎን ድኹም እንተመሰሉን፤

እንተ ቃንዛ ቡርቱዕን ቀጻሊ እንተኾይኑን ብተጠቕሱ ስጉምትታት ውጽኢት እንተዘይተረከቡን፤

ድሕሪ እዝኒ ዝርከብ ቦታታት እንተ ቀይሑን ሓቢጡን፤

ውላድኩም ድሕሪ እተወሰኑ መዓልታት ጉንፋዕ እንተገዲድዎ ወይ ረሰኒ እንተሃሊዎ

ብዝቀልጠፈ ንሓኪም-ቐልዓ ሓበርዎ።



ኣንተ ድኣ ፈሳሲ ካብ ደቂሱ ኮፍ ኢሉ ኣንከሎ እንተተዋሂቡን ኣብ ዝኾነ ኹነታት ድማ ንትኪ ናይ ሸጋራ እንተዘይጋሊጹን ናይ ንእሽቶይ ቐልዓ ናይ ማእከል እዝኒ ነድሪ ብከፋል ምክልኻል ይከኣል።



ብተደጋጋሚ ዝኸሰቱ ኩነታት

ዕንፋሩር ቐርበት

ምስ ረስኒ ወይ ውን ብዘይ ረስኒ ናይ ቐርበት ዕንፋሩር ኣብ ኣቐልዑት ብዙሒ ግዜ የጋጥሙ።
ዝተፈላለዩ መተስሊ ምኽንያታት ክህልዎም ድማ ይኸእል፡ ንኣብነት ተላገብቲ ሕማማት፣ ኣለርጂ (ሓሰስያ)

ናይ መጀመርታ ስጉምታት

1. ረስኒ ምዕቃን።
2. ሓፈሻዊ ኩነታት ናይ ውላድኩም ብዓቢኡ ኸምዘይተቀየረ ምርግጋጽ።
3. ካልእ ምልክታት ንክይህሉ ውላድኩም ምክትታል።



እንተ ድኣ ቐልዓ ናይ ቐርበት ዕንፋሩር ብዘይ ረስኒ ሃሊዎን ጽቡቕ ኣንተተሰሚዕዎን፣
እንተ ድኣ ቐልዓ ናይ ቐርበት ዕንፋሩር ምስ ፈኪስ ረስኒ ሃሊዎን ጽቡቕ ኣንተተሰሚዕዎን፣

ንኣይ ቆልዓ-ሓኪም ሓብርዎ።



እንተ ድኣ ቐልዓ ዕንፋሩር ሃሊዎን ኩነታቱ ብቅልጡፍ እንተሓሚቑን (ረስኒ ይሃልዎ ኣይሃልዎ
ብዘየገድስ)
ውላድኩም ብቅልጡፍ ንሆስፒታል ኣምጽእዎ ወይ ድማ 144 ቁጽሪ ብምጥቃም ደውሉ።

ብተደጋጋሚ ዝኸሰቱ ኩነታት

ነገራት ምውሓጥ

ተሌፎን እንዳደወልኩም እንከለኹም ውላድኩም እንተድኣ ወረቓት መላገቢ መርፍእ (ቢን) እንተዊሒጡ... ኣይትሰንብዱ! ኣብ መብዛሕቱ እዋን እቲ ዘይተፈልጠ ነገር (በላሕቲ ከይተረፈ) ብናይ መጨረሻታ ክፍሊ ናይ መሕቐቂ መስመር ገይሩ ኣንደገና ይወጽእ!

ናይ መጀመርታ ስጉምታት

1. ኩነታት ናይ ቐልዓኹም ተኸታተሉ፡ ተምላስ ኣለዎ ድዩ? ናይ ኩባዒ ሕማም (ቅርጻት) ኣለዎ ድዩ? ምስትፋስ ኹም ልሙድ ድዩ?
2. ቀልቀል ብልክዕ ረኣይዎ፡ እንተድኣ እተዋሕጠ ነገር ኣብ ውሽጢ ረኪብኩም እቲ ዝበለጸ እዩ! ቀልቀል ዘይልሙድ ሕብሪ ከየርኢ ተዓዘብዎ።



ቐልዓ እንተ ዓቢ ነገር ውሒጡ፤

እንተ ድኣ መልጎም፤ ናይ ሓጺን-ሰልዲ ወይ ድማ ናይ ማግኔት ባህሪ ዘለዎ ነገር ኾይኑ፤

ቀልቀል እንተ ጸሊም ሕብሪ ሃሊዎ፤

ውላድኩም ኹም ልሙድ እንተዘይኣተንፊሱ፤

ብዘይ ምድንጋይ ንናይ ቐልዓ ሓኪም ሓብሩ።



ኣስተውዕሉ፡

ንኣሸቱ ቐልዑ ኩሉ ዝረኹበዎ ነገር ኣብ ኣፎም ከእትውዎን «ክፍትንዎን» ይደልዩ። ኹም ናይ ሓጺን ገንዘብ ፣ ሞልጎም፣ መርፍእ ወይ መላገቢ ፒን ካልኣት ንኣሸቱ ዝኹኑ ነገራት ኣብ ዝኮነ ቦታ ክትገድፉ የብልኩምን።

ዝተዋሕጠ ነገር ድማ ኣብ ናይ መስተንፈሲ ኣካላት ክኣቱ ይኸእል፡ ጉድኣት ድማ ይህልዎ (ኣብ ገጽ 28 ተመልከቱ)።

ብተደጋጋሚ ዝኸሰቱ ኩነታት

መንክስቲ ብእንስሳ

መንክስቲ ብናይ ዝሃ እንስሳ (ክልቢ፣ ሃምስተርን ካልኦትን) ወይ ድማ ናይ በረኻ እንስታታት ብዙሕ ጊዜ ዘጋጥም እዩ።

ናይ መጀመርታ ስጉምታት

1. ህድኣት ምግባር።

2. ኣብ ውሽጢ 15 ደቓይቅ ብዝፈሰስ ማይ ብምግባር ምሕጻብን ስዒቡ ድማ ጸረ-ነፍሳት ብምጥቃም ካብ ረኽሲ ምክልኻል።

ናይ ግድን ክበርሁ ዘለዎም ነገራት፡

- መንክስቲ ብናይ ዝሃ እንስሳ፡ እንተድኣ ኣንጻር ሕሙም ዕቡድ-ክልቢ ተኸቲቡ እንተኾይኑ
- መንክስቲ ብናይ በረኻ እንስሳ ወይ ድማ ብዝሕለው እንስሳ፡ እንታይ ዓይነት እንስሳ ኸም ምኻኑ።



ንናይ ቆልዑ-ሓኪም ምሕባር ኣገዳሲ ይኸውን። ኣብዚ ብዛዕባ ኸትግበሩ ዝኸለሉ ስጉምታት ክውሰን ይከኣል (ልዕሊ ኩሉ ተኸእሎ ናይ ተታኑስ ክታበት).



ብተደጋጋሚ ዝኸሰቱ ኩነታት

መንክስቲ ብጽንጽያ

ድሕሪ መንክስቲ ብጽንጽያ ኣቐልዑት ቡርቱቦ ወይ ድማ ውሑድ ከስምምምን ክብድ ዝበሉ ግብረ መልሲ ድማ ክስዕቡ ይኸእሉን።

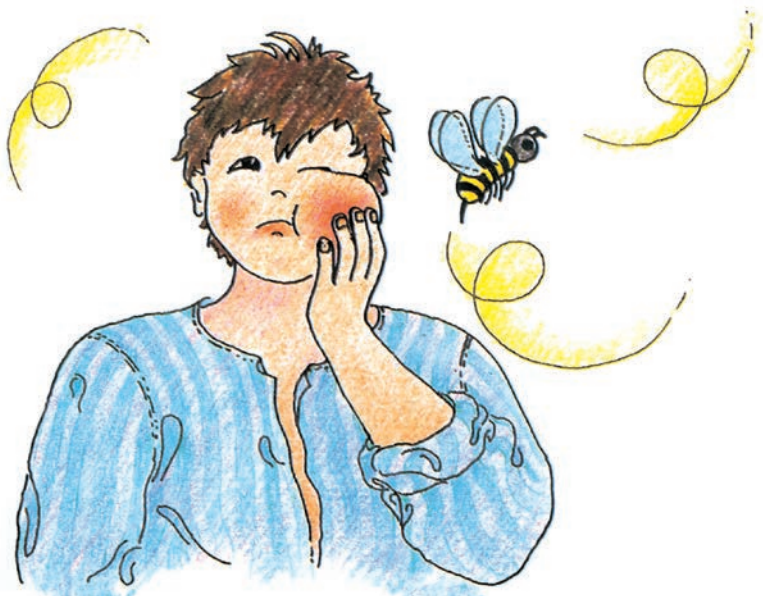
ናይ መጀመርታ ስጉምታት

1. ንቐልዓ ኣህድእዎ።
2. ሕንዚ (እንተ ድኣ ንህቢ ኹይኑ) እለይዎ።
3. ነቲ ናይ መንክስቲ ቦታ ጸረ-ረኽሲ ብምግባር ብዝዛሓለ መሸፈኒ ምሽፋን።
4. እንተድኣ ውላድኩም ብርትዕ ዝበለ ቃንዛ ሃሊዎ ናይ መዕገሲ መድሃኒት ሃብዎ።



እንተድኣ ቐልዓ ኣብ ኣፉ ወይ ድማ ጎርርኡ እንተተነኸሉ፣ እንተድኣ ምልክታታት ኹም ናይ ምስትንፋስ ወይ ምውሓጥ ጸገማት፣ ምሕባጥ ናይ ገጽ ወይ ድማ ናይ ከሳድ፣ዕግርግር ምባል ወይ ሃለዋት ምጥፋእ እንተኣጋጢሞዎ፣

ናብ 144 ብምድዋል ንቐልዓ ናብ ሆስፒታል ብኣምቡላንስ ኸተምጽእዎ ይግባእ።



ብተደጋጋሚ ዝኸሰቱ ኩነታት

ብርእሲ ምውዳቕ

ቐለዑ ብዙሕ እዋን ብርእሶም ይወድቑ ነገርግን መብዛሕቱ ግዜ ከቢድ ዝኾነ ጸገም ኣይስዕብን፡ ከም ልሙድ ኣብ ናይ ማህረምቲ ቦታ ምሕባጥ (ምልሕጻጽ) የጋጥም ግን ኹኣ እንደገና ይጠፍእ።

ናይ መጀመሪያ ስጉምታት

1. ዝሓል ማይ ብምጥቃም ንሕበጥ ኣዝሕልዎ።
2. ንቐልዓ ብጥንቃቄ ተከታተልዎን ኣብ ዝስዕብ ሰዓታት ወይ ድማ መዓልታት ናብ ንቡር ምምላሱን ኣረጋግጹን።



ምስ ውላድኩም ናብ ሆስፒታል ብቅልጡፍ ተጋዓዙ ወይ ድማ ናብ 144 ብምድዋል ብኣምቡላስ ምኽድ ይከኣል!

እንተድኣ ብሰንኪ ማህረመቲ ሃለዋቱ እንተስሒቱ፤

እንተድኣ ካብ ቁስሊ ወይ ድማ ኣፍንጫ፤ እዝኒ ወይ ኣፍ ደም እንተወጺኡ፤

እንተድኣ ቐልዓ ጠባዩ ተቀይሩ፤

ድሕሪ ምውዳቁ ቐልዓ ልዕሊ ክልተ ግዜ እንተ ኣምሊሱ፤

እንተ ድኣ ፑፒል (ጸሊም ኣብ ማእከል ዓይኒ ዝርከብ ክፍሊ) ዝተፈላለየ ስፍሒ እንተኣርእዩ፤

እንተ ድኣ ቐልዓ ካብ ልዕሊ 5 ሜትሮ ወይ ድማ ሰለስተ ዕጽፊ ናይ ቐመቱ ዝንውሓቱ እንተወዲቑ፤

ብተደጋጋሚ ዝኸሰቱ ኩነታት

ተምላሳ

ተምላሳ ማለት በሓይሊ ምትፋእ ናይ ፈሳስን መግብን ካብ ከብዲ እዩ።

እዚ ምልክት እዚ ብዝተፈላለዩ ጸገማት ዝስዕብ ክኸውን ይኸእል፤ መብዛሕትኦም ድማ ተጋዳእቲ ኣይኮኑን (ጉንፋዕ፣ ናይ ኸብዲ ቁጥዑ፣ ናይ መገሻ ሕማማት)፤ ሓደ ሓደ ግዜ ግን ኸበድቲ ምኽንያታት ክኾኑ ይኸእሉ (ናይ ከብድን መዓናጡን ነድሪ፣ ናይ ሽንቲ-ማይ መተሓላለፊ መልከፍቲ ካልእን)።

ናይ መጀመርታ ስጉምታት

1. ንቐለዓ ንቁጽ/ ተሪር መግቢ ኣይትሃብዎ።
2. በቢ ቁሩብን ቀጻሊ ንቐለዓ ዝስተ ሃብዎ፤ ንቐለዑ ትሕቲ 2 ዓመት ዕድሚኦም ዝኾኑ ግን ደድሕሪ 15 ደቃይቅ መሃብ የድሊ። ዝበለጸ ንድርቀት ከዕግስ ዝኸእል ፈሳሲ (ሪሃይድሬሽን ፈሳሲ) ምሃብ፤ እዚ ግን ድሕሪ 24 ሰዓታት ክወሃብ የብሉን። ጸባ ወይ ድማ ናይ ፍረታት ጽማቕ ኣንተዘይሃሊዎ ይምረጽ!
3. ቐለዓ ረስኒ ከይህልዎ ኣረጋግጹ፤ እንተድኣ ሃሊዎ ግን ንረስኒ ክቅንሱ ዝኸእሉ ስጉምታት ውሰዱ።
4. ንከጋጥሙ ዝኸእሉ ምልክታት ተኸታተሉ- ውጽኣት፣ ናይ ርእሲ ሕማም፣ ናይ ኸብዲ ሕማም ወይ ድማ ቃንዛ ኣብ እዋን ሽንቲ ምሻን ካልእን።



እንተ ድኣ ዕሸል ወይ ድማ ንእሽቶይ ቐለዓ ትሕቲ 2 ዓመት ዕድሚኡ ኾይኑን ተወሳኺ ማዖዊ- ውጽኣት እንተሃሊዎን፤

እንተ ድኣ ቐለዓ ዋላ እውን ድሕሪ እተጠቅሱ ስጉምታት ገና ድሕሪ 6 ሰዓታት እንተኣምሊሱን፤

እንተ ድኣ ቐለዓ ናይ ኸብዲ ሕማም ወይ ድማ ቃንዛ ኣብ እዋን ሽንቲ-ማይ ምሻን እንተሃሊዎ፤

ንደይ ቐለዓ-ሓኪም ተወከሱ።

ብተደጋጋሚ ዝኸሰቱ ኩነታት



እንተ ድኣ ቐልዓ ከዛረብ እንተዘይኪእሉ ወይ ከተዛርቦ እንተዘይተኻኢሉ

እንተድኣ ረሰንን ናይ ርእሲ ሕማምን ሃሊዎ፤

እንተ ድኣ ደም አምሊሱን፤

እንተ ድኣ መመሊሹ ዝብእስ ናይ ኹብዲ ሕማም እንተሃሊዎ (ብፍላይ ድማ ብየማናይ ክፍሊ)፤

እንተ ድኣ ናይ ቐልዓ ቀልቀል ደም ዝተሓወሶ እንተኾይኑ ወይ ድማ ጸሊም ሕብሪ እንተሃሊዎ፤

እንተ ድኣ ከቢድ ማህረምቲ ኣብ ርእሱ እንተሃሊዎ፤

ብዘይምድንጋይ ንኣኪም-ቐልዓ ሓብርዎ ወይ ድማ ብቐጥታ ናብ ሆስፒታል ተጋዓዙ።

እንተ ድኣ ቐልዓ ንልዕሊ 8 ሰዓታት ምንም ፈሳሲ ናይ ሰውነት ዝበሃል እንተዘይኣርኣየ ወይ ድማ ግብረ-መልሲ ዘይህብ ኣንተ ኾይኑ፤

ናብ ኣንቡላስ 144 ቁጽሪ ብምጥቓም ደውሉ።

- ሓበሬታ:**
- እንተዘይ ጸሊእዎ ንውላድኩም ድሩቕ ዝኾነ መግቢ (ውሑድ ስብሒ ዘለዎ) ሃብዎ።
 - ተምላስ ብሰንኪ ጉንፋዕ ንልዕሊ 6 ወርሒ ዝኾነ ውላድ እንተ ኢጋጢምዎ ብዙሕ ክትሻቀሉ የብልኩምን።

ውጽኣት

ውጽኣት ቀጻሊ ዝመጽእ ቀልቀልን ፈሳስን እዩ።

መብዛሕትኡ ግዜ ውጽኣት ብሰንኪ ቫይረስ ይስዕብ፤ እዚ ድማ ናይ ከብዲ-ጉንፋዕ «ዳርምግሪፕ» ማለት እዩ። እዚ ካብ 3-5 መዓልቲ ዝጸንሕ ኾይኑ ብረስንን ተምላስን ክስነ ይኽእል። ኣብ ኸምዚ ኩነታት ብፍላይ ድማ ንትሕቲ 2 ዓመት ዝኾነ ጭቡ- ናይ ድርቀት (ዲፕሎረሽን) ሓደጋ ከጋጥሞም ይኽእል።



ብተደጋጋሚ ዝኸሰቱ ኩነታት

ናይ መጀመርታ ስጉምታት

1. ቐለዓ ብብዝሒ ፈሳሲ ክሰቲ ኣለዎ።
ኣብ እዋን ምጥባብ፡ ምጥባብ ምቕጻል! ንቐለዓ ተወሳኺ ጸረ-ድርቀት ፈሰስቲ ምሃብ (ብኸም ኣብ ታሕቲ ተጠቂሱ ዘሎ መንገዲ) ።
ኣብ ብናይ ጥጦ ምምጋብ ኩነታት (ፈሳሲ ወይ ድማ ናይ ሓርጭ ጸባ ክኸውን ይኸእል)፡ ናይ ካብ 4-6 ሰዓታት ዕረፍቲ ብምግባር፤ ኣብዚ እንተጠቐስ ዕረፍቲ እዋን ጸር-ድርቀት ፈሳሲ ተወሳኺ ምሃብ ይጋብእ (ብኸም ኣብ ታሕቲ ተጠቂሱ ዘሎ መንገዲ) ።
2. እንተድኣ ቐለዓ **ደረቕ መግቢ** ወሲዱን እንተዘይኣምሊሱን፤ ናይ **ሰታርቻ** ትሕይቶ ዘለዎም መግቢ ምሃብ (ኸም ድንሽ፤ ጥረታት፤ ሕብስቲ፤ ሩዝን) ኸምኡ ውን ውሑድ ስብሒ ዘለዎ ስጋን ፍረታትን (ኸም ባናናን ጥረ ቱፋሕን) ። ተወሳኺ ፈሳሲ ክሰቲ ግን ምክትታል የድሊ።

ናይ ፈሳሲ ምትካእ ኣገባባት

- **ናይ መጀመርታ 4 ሰዓታት፡** 50 ሚሊሊተር ጸር-ድርቀት ፈሳሲ ንሓደ ኪሎግራም ክብደት ዘለዎ ቐለዓ (ንኣብነት 6 ኪሎግራም ንዝምዘን ቐለዓ 300 ሚሊሊተር ኣብተን ቀዳሞት 4 ሰዓታት ምሃብ)። ኣብ ኩንዲ ብብዝሒ ቀጻሊን በቢቁርቡን (ክንዲ ናይ ቡን ማንካ ዝኸውን) ፈሳሲ ምሃብን ኣድላዩ እዩ።
- **ካብ ድሕሪ 5 ሰዓታት፡** ልሙድ ዝኾነ ብዝሒ ዝስተን ተወሳኺ 100 ሚሊሊተር ጸረ-ድርቀት ፈሳሲን ኣብ ነፍሲወከፍ ማያዊ ዝኾነ ቀልቀልን ምሃብ።



እንተድኣ ውጽኣት ብተደጋጋሚ ኣጋጢሙን (ካብ 4 ስጋብ 5 ጊዜ ንላዕሊ) ኣቲ ቆልዓ ድማ ንእሽቶይ እንተኾይኑን (ትሕቲ 2 ዓመት)፤

እንተድኣ ውጽኣት ደም እተሓወሶ ኾይኑን፤

እንተድኣ ቆልዓ ክሰቲ ኣንተዘይደሊዩ ወይ ኩሉ ዝሰተዮ እንተኣምሊስዎ

ንናይ ቆልዑት-ሓኪም ምሕባር።

እንተ ቆልዓ ዉሑድ ዝኾነ ማይ ካብ ሰውነቱ እንተኾይድዎን (ትሕቲ ሓደ ጊዜ ኣብ 8 ሰዓታት) ኣዝዩ ሁዱእ እንተኾይኑን፤

እንተ ቆልዓ ኣብ ሕማቕ ኩነታት እንተሃለዩ ወይ ድማ ቡርቆ ረስኒ እንተሃለዎን፤ ዋል እውን ደሓን ዝኾነ ውጽኣት ይኹን፤

ኣምቡላስ ክትጽውዑ የድሊ (ቴሌ. 144)

- ሓበሬታ፡**
- ካብ ጸባ-ጡብ ኣደ ዝምገብ ዕሽል ማያዊ ዝኾነ ቀልቀል ኸጋጥሞ ሉሙድ እዩ።
 - እተጠቐሱ ናይ ፈሳሲ ምትካእ ኣገባባት ኣብ እዋን ቀጻሊ ተምላስ (ዋላ እውን ውጽኣት ምስዘይህሉ) ምጥቃም

ሕማም ከብዲ/ ቅርጽት

ናይ ከብዲ ሕማም ኣብ ኣቕልዑት ዝተፈላለዩ መተስኢ ምክንያታት ከህልዎም ይኽእል- ጉንፋዕ፣ ኣንጂና (ናይ ኣፍልቢ ሕማም)፣ ሪኽሲ ናይ ሸንቲ-ማይ መተሓላለፊን ኸብድን፣ ድርቀት(ምዕጋት)፣ ነድሪ ናይ መቐመጫን ካልኣትን። ብተወሳኺ ድማ ናይ ኣእምሮ ወጥርታት ናይ ኸብዲ ሕማም ኸምጽኡ ይኽእሉ።

ናይ መጀመርታ ስጉምታት

ኣንተድኣ ቃንዛ ሓያል ኹይኑ፡

1. ንውላድኹም ኣብ ህድእ ዝበለ ቦታ ግበርዎ።
2. ዓቀን ናይ ንብሲ መቀት ውሰዱ። ኣንተ ድኣ ወሲኹ፣ ንረስኒ ክቅንሱ ዝኽእሉ ስጉምታት ውሰዱ።
3. ንውላድኩም ውሑድ ሸኮር ዘለዎን መጠኑ ንእስ ዝበለ ዝስተ ሃብዎ።
4. ንውላድኩም ንዝተወሰኑ ሰዓታት ተሪር መግቢ ዘይምሃብ።



እንተድኣ ቐልዓ ውጽኣትን ረስንን ሃሊዎ ወይ ድማ እንተኣምሊሱን፣
እንተድኣ ቐልዓ ሸንቲ-ማይ ክሸይን እንተ ኣሕሚምዎ፣ ኣንተድኣ ኣብ ላዕለዋይ ክፍሊ ናይ ብልዕቲ ከቢብ ዝሓበጠ ነገር እንተረኺብኩም (ኢንግዊናል ሀርነያ፣ ኣብ 18፡ 26 ተመልከቱ)፣
ኣንተድኣ ፍረ-ነብሲን ናቱ መትሓዚን ሓቢጡ፣

እንተድኣ ቃንዛ ሓያል ኮይኑ፣ ብዘይምቅናስ እንተቀጸሉ ወይ ድማ ኣብ የማናይ ክፍሊ ናይ ከብዲ እንተኹይኑ፣

እንተድኣ ቐልዓ ብሰንኪ ቃንዛ እንተተዓጺፉ፣

ብዘይምድኑጋይ ንሓኪም ናይ ቐልዓ ሓበርዎ።

እንተድኣ ቐልዓ ኣዚዩ ደኺሙ፣ ሓፊሻዊ ኩነታቱ እንተበኢሉ ወይ ድማ ናይ ቆርበት ሕብሩ እንተ ድኹሙ ወይ ቀይሕ እንተ መሲሉ

ንኣንቡላስ ደውሉ (ቴሌ. 144)

ብተደጋጋሚ ዝኸሰቱ ኩነታት

ኢንግዊናል ሀርነያ

ንሰለስተ ወርሒ ዝበጽሖ ምላድኩም ፓምፐር ክትቅይሩሉ እንክልኹም ኣብ ኸባቢ ብልዕቱ (ኣብ ኣወዳት ልዕሊ ፍረ-ነብሲ፣ ኣብ ኣዋልድ ድማ ላዕለዋይ ክፍሊ ናይ ብልዕቲ ክንፈር) ክብብን ትርርን ዝበለ ሕበጥ ክትዕዘቡ ትኽእሉ። ኣብ ከምዚ ኣጋጣሚ እቲ ተኽእሎ ናይ ሕማም ኢንግዊናል ሀርነያ ናይ ምኽንዓቢ ኣዩ።

ናይ መጀመርታ ስጉምታት

1. ኣንተ ድኣ ቆልዓ ክበኪ ጀሚሩ፣ ከተዕግስዎ ፈትኑ። ነብሱ እንተፈታቲሖ (ብፍላይ ድማ ኣብ ማይ ናይ ባኞ ብምኽን)፣ መብዛሕትኡ ጊዜ ኢንግዊናል ሀርነያ ይጠፍእ። እቶም ተረርትን ኸብብቲ ሕበጥ እንደገና ክመጹ ይኽእሉ ግን ዝጠፍእን ዝመጽን ኢንግዊናል ሀርነያ ዘስክፍ ጸገም ኣየስዕብን።
2. ተመኩሮ ዘየብልኩም ኣንተኮይኑ ንኢንግዊናል ሀርነያ ናብ ውሽጢ ክትመልስዎ ኣይትጸዕሩ፣ ካብ ጥቅሙ ጉድኣቱ ስለ ዝዓዝዝ ድማ መጽቀጢ ጨርቁ (ባንዴጅ) ኣይትጠቀሙ።



እንተ ድኣ ንመጀመሪታ ጊዜ ኢንግዊናል ሀርነያ ኣብ ውላድኹም ተዓዚብኩም **ምእንቲ መርመራ ክገብር ንናይ ቆልዓ-ሓኪም ደውሉ።**



እንተ ድኣ ኢንግዊናል ሀርነያ ተረርን ሓያልን ኾይኑ (ዝተላገበ ሀርኒያ)፣
እንተ ድኣ ቆልዓ ንሰዓታት ብኸዩን ቃንዛ ዘለዎ ኢንግዊናል ሀርነያ ኣንተ ኾይኑን፣
እንተ ድኣ ቆልዓ ኣምሊሱን፣

ብዘይ ምድንጋይ ንሓኪም-ቆልዓ ሓብርዎ።

ሓበሬታ: ኣብ ዕሽላት መብዛሕቱ ጊዜ ኣብ ኸባቢ ዕትብቲ ተመሳሳሊ ሕበጥ ይርአ። ኣብ ኸምዚ ናይ «ዕትብቲ ሀርነያ» ግን ናይ ምልግጋብ ጸገማት ኣይስዕብን፣ እንተዘይ ኣዚዮም ዓባይቲ ኾይኖም ድማ መጥባሕቲ ሳሕቲ ይግበር ፣ ነኣሽቱ ናይ ዕትብቲ ሀርነያ ምስ ዕድመ እንዳጠፍኡ ይኸዱ።

ብተደጋጋሚ ዝኸሰቱ ኩነታት

ድርቀት

ኣብ እዋን ድርቀት ቀልቀል ሳሕቲ ይመጽእን ተሪር ድማ ይኸውንን። ድርቀት ብሰንኪ ሕማም ዝስዕብ ኣይኮነን፤ መብዛሕትኡ ግዜ ብሰንኪ ኣመጋግባ ወይ መንፈሳዊ ናይ ኣእምሮ ኩነታት ይስዕብ።

ናይ መጀመርታ ስጉምታት

1. ፈኮስቲ ዝኾኑ መግቢታት ተጠቀሙ፡ ናይ ፍረታት ጽማቕ፤ ዝተመጣጠኑ መግቢታትን።
2. ዘዘውትሮ ናይ «ደገ (ቐልቐል)ምውጻእ እዋናት» ኣስተብህሉ።
3. ቐልዓ ናብ ዓይኒ-ምድሪ ንምኻድ ድፍኢት እንተኣርእዩ ኣይትዓንቅፍዎ።
4. ብዘይ ትእዛዝ ናይ ሓኪም ኣብ መቐመጫ ምንም ኣይትግበርሉ (ንኣብነት ኸም ዝውተፍ ወይ ፈሳሲ ናይ ግላይሰሪን)።



እተጠቐሱ ስጉምታት ሓገዝ እንተዘይኣበርኪቶም፤
እንተ ድኣ ቐልዓ ተምላስ ጌርሉ ወይ ሓዩል ቃንዝ እንተሃሊዎ፤
ንኣኪም ናይ ቐልዓ ሓብርዎ።

ጸገም ምስትፋስ

አብዚ ምስትፋስ እጸጋሚ ይኸውን ብድምጺ ድማ ይስነ። ጃልዓ «ንምስትፋስ ይቃለስ»፣ ሓደ ሓደ እዋን ከንፈሩ ናብ ሰማያዊ ሕብሪ ይቅየር።

እንተ ድኣ ንኣሸቱ ነገራት «አብ ኔጋ ክፍሊ ጎሮሮ ኾይኖም» (ማለት አብ ናይ ንፋስ መተሓላለፊ)፣ አብ ነኣሸቱ ጃልዓት ኸም እተጠቅሱ ምልክታት ክረኣዩ ይኽእሉ።



ስለዚ አብ ዝኾነ እዋን ሞልጎም፣ ከበብትን ተረርትን ነገራት፣ **ፍረ ፉል**

ዝኣመሰሉን አብ ከባቢ ክትገድፉ የብልኩምን!

እንተ ድኣ ጃሎዓ ረስኒ ሃለዎ፣ እንተ ለዚዩን ብሰንኪ ናይ ጎሮሮ ሕማም ክውሕጥ እንተዘይከኢሉን፣ **ሕማም ናይ ኤፒግሎቲስ** (ኤፒግሎቲስ) ክኸውን ይኽእል።

ሓበሬታ፡ እዚ ኩነታት እዚ ንሂወት ኣስጋኢ ስለ ዝኾነ ብቅልጡፍ ክሕከም ይግባእ!

እንተ ድኣ ገጽን ጎሮሮን ናይ ጃልዓ ሓቢጦም ናይ **ኣለርጂ (ቁጠዓ) ግብረ-መልሲ** ክኸውን ይኽእል።

ካልኣት ሳዕቤን ክኾኑ ዝኽእሉ ስይዶ-ክሩፕ ወይ ድማ መርከስቲ ናይ ድምጺ ክፍሊ አብ ጎሮሮ (ናይ ምንባሕ ድምጺ ዘለዎ ሰዓል፣ አብ ገጽ 9 ተመልከቱ)፣ ኣዝማ ወይ ብሮንኪሊቲስ (አብ ገጽ 9 ተመልከቱ) እዮም።

ናይ መጀምርታ ስጉምታት

1. ህድኣት ይሃልኹም። ሸቀልቀል ብምባል ግብረ-መልሲ እንተሂብኩም፣ ፍርሒ ናይ ጃልዓ ይዓቢን ብሰንኩ ድማ ናይ ምስትፋስ ጸገም ይስዕብን።
2. አብ ዝኾነ **ኢጋጣሚ** አብ ኣፍ ውላድኩም ዝኣተወ ነገር ክትፍትሹ ኸትፍትኑ ወይ ኸኣ ጸገም ንኸተንፍስ እንዳሃለዎ አብ ኣፉ ገለ ነገር ክትውትፍሉ **የብልኩምን**።

ጃልዓ ትሕቲ 2 ዓመት ምስዝኸውን፣ አብ ብርክኹም ብከብዱ ብምግባር አብ ሕቁኡ ጠብ ጠብ ኣብልዎ። ስዒቡ ጃልዓ ብምግልባጥ አብ ማእከል ኣፍልቢ ዝርከብ ዕጽሚ (ስተርንም) ሓሙሽተ ጊዜ ጽቀጥዎ።

ምስ ዓቢ ዝኾነ ጃልዓ ብድሕራኡ ብምኻን የእዳውኩም ትሕቲ የእዳዉ ብምትሕልላፍ ስጋብ ኣፍልቡ ምግባር። ብምስዓብ ሓደ ኢድኩም አብ ኸባቢ ኸብዱ እታ ሓንቲ ድማ አብ ልዕሊኣ ግበርዎ። የእዳውኩም ናብ ላዕሊ ገጹ ብምድፋእ፣ ንኣጺር ጊዜ ግን ብኣይሊ ጽቀጥዎ።

3. እንተ ድኣ ጃልዓ ስይዶ-ክሩፕ ወይ ድማ ብሮንኪሊቲስ ኣለዎ ኢልኩም ሓሲብኩም፣ አብ ባሾ ደንደስ **ኮፍ** ኸም ዝብል ብምግባር ውዑይ ማይ ካብ ቡንባ ወይ ሻወር ብምፍሳስ ብዝተኻእለ መጠን ብዙሕ ሃፋ ምፍጣር።



እተወሰዱ ስጉምታት ብዘየገድስ ገና ቆልዓ ንምስትፋስ ጸገም እንተሃሊዎ፤

እንተ ድኣ ሓደ ነገር ዊሒጡን ኸውጾ እንተዘይከእሉን፤

ሃለዋቱ ምስዘጥፍእን፤

አምቡላስ ክትጽውዑ ይግባእ (ቴሌ. 144)።

እንተ ድኣ እቲ አገባብ ተማሂርኩም ነይርኩም ኾንኩም፤ ቆልዓ ምስ ዘየትንፍስ፤ እንደገና ትንፋስ ምዝራእ ምፍታን (ሪቫይታሊዘሽን)።

ምንፍጥፋጥ

ውላድኩም ወዲቁ። እንተ ተዛራብካዮ መልሲ አይህብን፤ ብሓይሊ ድማ የተንፍስ፤ ጸጸንሑ ድማ ኢዱ ወይ እግሩ ፈጥፈጥ የብሎ። እዚ ሓደ ናይ ምንፍጥፋጥ ኩነታት እዩ፤ ብሰንኪ **ረስኒ** (ምንፍጥፋጥ ረስኒ ኣብ ገጽ 8 ተመልከቱ)፤ ብሓይል ምንፍጥፋጥ ናይ ሸክና ወይ ድማ አፒሊፕሊ ዝስዕብ እዩ።

ናይ መጀመርታ ስጉምትታት

1. ህድኣት ይሃልኹም። መብዛሕትኡ እዋን ምንፍጥፋጥ ድሕሪ ዉሑዳት ደቓይቅ ባዕሎም የቃርጹን ንርእሲ ድማ አይገድኡን።
2. ቐልዓ ባዕሉ ንነብሱ ከይገድእ ጥንቃቄ ግበሩ (ምስ ተሪር ነገር ብምግጫው)።
3. ብኸኒ ወይ ድማ ብኸብዱ ብምድቃስ ከዳውንቱ አውጽእሉ።
4. እንተ ቐልዓ ረስኒ ሃሊዎ፤ ንረስኒ ክቅንሱ ዝኸእሉ ስጉምትታት ውሰዱ (ንረስኒ ዝምልከት ኣብ ገጽ 6 ተመልከቱ)፤ እንተ ድኣ ሃለዋቱ ገና ስሑቱ እንተሃልዩ ግን ኣብ ኣፉ ምንም ኣይተሃብዎ።



እንተ ውላድኩም ንመጀመርታ እዋን ናይ ምንፍጥፋጥ ሓደጋ ምስ ወይ ድማ ብዘይ ረስኒ እንተኣጋጢመዎ፤

እንተ ኡቲ ምንፍጥፋጥ ምውዳቅ ናይ ብርእሲ ኣስዒቡ፤

እንተ ውላድኩም ቅድሚ ሕጂ ምንፍጥፋጥ ብዘይ ረስኒ ኣጋጢመዎ እንተነይሩን እዚ ናይ ሕጂ መጥቃዕቲ ድማ ልዕሊ 10 ደቓይቅ እንተጸኒሑን፤

ንኣምቡላስ ደውሉ (ቴሌ. 144)።



እንተ ቐልዓ ድሮ ናይ ምንፍጥፋጥ መጥቃዕቲ እንተኣጋጢመዎን ንሰኹም ድማ ኩነታት ናይ ቐልዓ ከተህድእዎ እንተዘይከእልኩም፤

ኣብ ውሽጢ ውሑዳት ሰዓታት ምስ ናይ ቐልዓ-ሓኪም ተረዳድኡ።

ሃለዋት ምጥፋእ

ኣብ እንተወሰነ ጊዜ ጃልዓ ኸ ም ልመድ ንቁሕ ክነሱ ኸም ኣብ ኸቢድ ድቃስ ኸም ዘሎ ይኸውን። ብዘይስፋዕን ብዓው ዝበለ ዝስማዕ ድምጺ የተንፍስን።

ናይ መጀመርታ ስጉምታት

1. ህድእ በሉ። ብጎድኒ ድማ ንጃልዓ ኣደቅስዎ።
2. ንጃልዓ ኣብ መንኮቡ ሓዝዎ፤ ቀስ ኣቢልኩም ነቅንቅዎን ኣብ እዝኑ ድማ ቀንጥውዎ ኸም ዝትስእ ብምግባር፤
3. ኩነታት ምስትፋሉ ድማ ተከታተሉ።



እንተ ድኣ ጃልዓ ናብ ሃለዋቱ እንተዘይተመለሱ፤

ንኣምቡላስ ደውሉ (ቴሌ. 144)።

እንተ ድኣ ጃልዓ ናብ ሃለዋቱ ተመለሱ፤

ብዘይምድኑጋይ ንናይ ጃልዓ-ሓኪም ሓበርዎ።

ምምራዝ



ምክልካል ካብ ምፍዋስ ይሓሸ!
መርዛም ዝኾነ ነገር ኣብ ኢድ ትሕቲ 5 ዓመት ቐልዓ ከይበጽሕ
ጥንቃቄ ግበሩ! ካብ ኸባቢ ገዛኹም ወጻኒ ፍሉይ ጥንቃቄ ውሰዱ!

መርዛማት ነገራት ቐልዑ ክረክቡዎ ዝኽእሉ፡

ከሸነ	መጽረይ ካልሺዩም (ኖራ)፤ ቱቦ መጽረይ፤ ናይ መሕጸቢ ምህርታት፤ መሕጸቢ ምህርቲ ናይ ኣቕሑት ሓጻቢት ማሽን፤ ባራኪና
ባኞ	መሕጸቢ ምህርታት፤ መድሃኒታት፤ ኮስመቲክስ
ዓይነ-ምድሪ	ናይ ጸረ-ረኽስታት ምህርታት፤ ዶደራንት
መደቀሲ-ክፍሊ	መድሃኒታት ኮስመቲክስ
ሳሎን-ክፍሊ	ኣልኮላዊ መስተ፤ ነዳዲ ንመብራህትን ንጋዝን ዘገለግል፤ ናይ ትንባዥ ምህርታት
ባልኮን/ጋራጅ	መርዛማት ተክሊ፤ ጸረ-በረድ ምህርታት፤ በንዚን ናይ መኪና መሕጸቢ ምህርታት
ናይ ሆብይ(ዝንባሌ)ክፍሊ	ቅመማት ናይ ምስናዕን ስኣልን ጆርዲንን

ኩሉ እተገብረ ጥንቃቄታት ብዘየገድስ እንተ ምምራዝ ስዒቡ ...

ናይ መጀመርታ ስጉምታታት

1. ቐለዓ ንኸምልስ ክትፍትኑ የብልኩምን (ብጀካ ካብ ናይ ሓኪም ትእዛዝ ወጻኢ)።
2. እዞም ዝሰዕቡ ክትፈልጥዎም ፈትኑ፤
 - እንታይ ዓይነት መርዚ
 - ክንደይ ዝኣክል
 - ኣበየናይ እዋን ተወሲዶም ነይሮም።
3. ቐለዓ ዘይልሙድ ምልክታት እንተኣርእዩ ተኪታተሉ።
4. ውላድኩም ክንደይ **ክብደት** ይህልዎ?



ብዘይ ምድኑጋይ ንሓኪም ናይ ቐለዓ ወይ ድማ ንቶክስ-ሰንትሩም ኣብ ዙሪኽ ደውሉ (ቴሌ. 145)፤ እዞም ኣብ ላዕሊ እተጠቓሉ ሕዮታት ይሓትኩምን እንታይ ክትገብሩ ኽም ዘለኩም ምኽሪ ይህብኩምን።

ኣይትረስዑ፡ እንተ ድኣ ሰብ ናብ ሆስፒታል ንክትኸዱ መኪሩኩም ባይንኹም ምስ ቐለዓ ኣይትጋዓዙ። ቐለዓ ዝወሓጦም ነገራትን ምስ መሸፈኒኦምን፤ ድሮ ዘምለሰምን ንእሽቶይ ሸሓንን ክትርስዑ የብልኩምን!



ንኣምቡላስ ደውሉ (ቴሌ. 144)፤

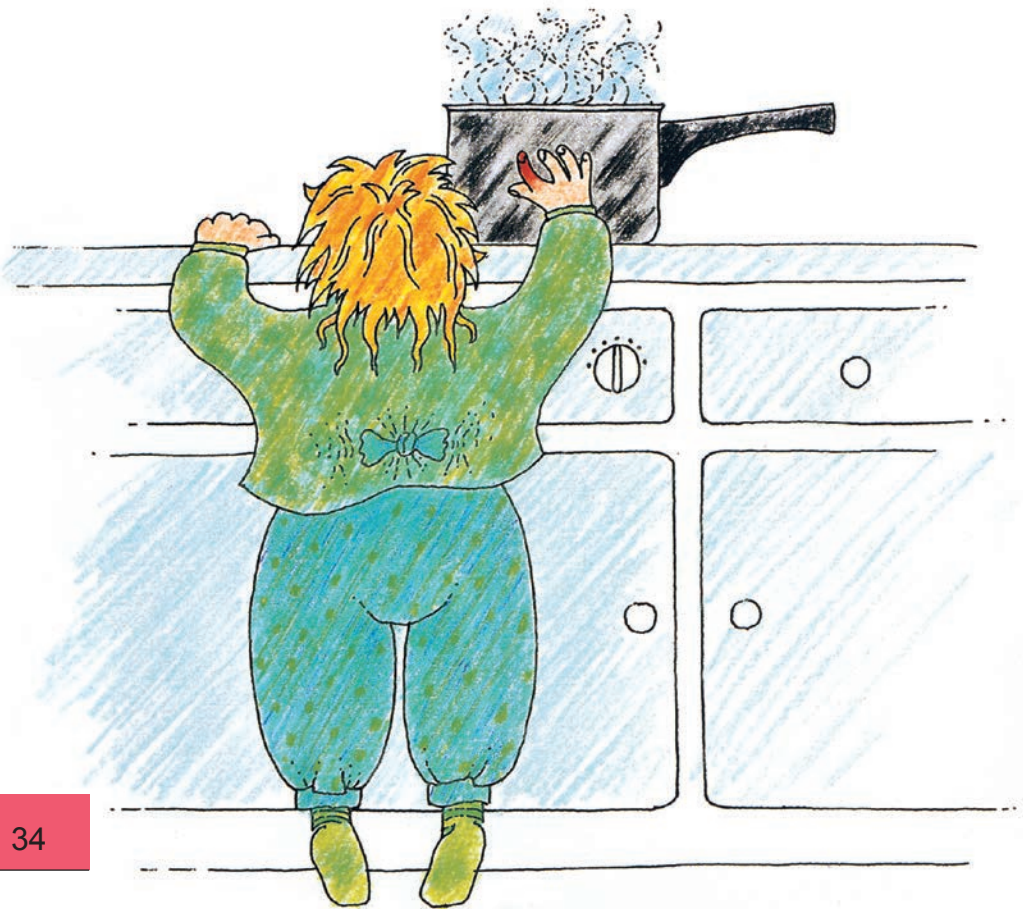
እንተ ድኣ ቐለዓ ሃለዋቱ ስሒቱ ወይ ድማ ብዘይስሩዕ እንተ ኣተንፊሉ፤

ሓዲጋታት



አብዚ ድማ ገና እዚ ዝስዕብ ኣገዳሲ ይኸውን፡ ምክልኻል ካብ ምፍዋስ ይሓይሽ!
ብፍላይ ክትጥንቀቅሎም ዘለኩም ካብ ናይ ንፋስ መጥለሊ መሰርሒ፣ ድስትን በራድን ብውፁይ ማይ
ዝመልእ፣ ሶኬት፣ መሓንበሲ፣ ዝተሓዘአ መንበሪ ቦታን (ቢዮቶፕ)፡፡ ካልእት ብዙሓትን!

ንምክርታት ካብ ናይ ሓዲጋ-ምክልኻል ክፍሊ ምክሪ ወሃቢ (bfu) ርኣይዎም፡፡



ምንዳድ

ናይ መጀመርታ ሰጉምትታት

1. ድሕሪ ዝነደደ ናይ ፍርበት ክፍሊ ካብ ዝተረፈ ክዳን ነጻ ምግባርኩም (እንተ ድኣ ኣድላይ ኾይኑንን እንተተኻኢሉን)፣ ጥራሕ ንዝነደደ ክፍሊ ብቅልጡፍ ብማይ-ጸሓይ ማይ (15–20°) ብምጥቓም ኣዝሕልዎ። ኣብ ፍርበት ዝለገበ ክዳን ብሓይሊ ኣይትእለይዎ።

ኣሰተውዕሉ፡ ዕሸላት፣ ሃለዋቶም ዘጥፍኡ ፍልዑ ወይ ድማ ኣዝዩ ዝተጎድኦ ክፍሊ ኣካላት ከዝሕሉ የብለዎም።

2. ኸም መዕገሲ መድሃኒት ፓራሲታሞል ተጠቀሙ።
3. እንተ ድኣ ክዳን ናይ ፍልዓ ተቃጺሉ፣ ዝሓል ማይ ብምጥቃም ኣጥፍእዎ ወይ ድማ ብርጉድ ዝበለ ጨርቂ ካብ **ሰይንተኒክ (ምሉእ ጡጥ ዘይኮነ) ዘይተሰርሐ** ጠቅልልዎ።



ዋላ እውን መንደድቲ ናይ ላዕለዋይ ክፍሊ ጥራሕ ይምሰል ወይ ድማ ጥራሕ ኣብ ንእሽቶይ ክፍሊ ይኹን፣

ናይ ፍልዓ-ሓኪም ሓብርዎ!



እንተ ድኣ መንደድቲ ውሽጢ ዝኣተወ እንተመሲሉ ወይ ድማ ዓብይ ክፍሊ ዝሸፈነ እንተኾይኑ፣ **ብቅልጡፍ ንፍልዓ ናብ ሆስፒታል ኣምጽእዎ!**

- ኣሰተውዕሉ፡**
- መንደድቲ ኣብ ገጽ፣ ኣብ ኢድን እግርን ኸምኡ እውን ኣብ ክፍሊ ብልዕቲ ናይ ግድን ብሓኪም ክምርመር ይግባእ።
 - ስብሒ ወይ ውን መሸፈኒ ቁስሊ ጡጥ ኣብ ኣተቃጻለ ክፍሊ ዘይምግባር።
 - ማይ ዝማዓገ ቁስሊ ባዕልኹም ኣይተንትዕዎ።

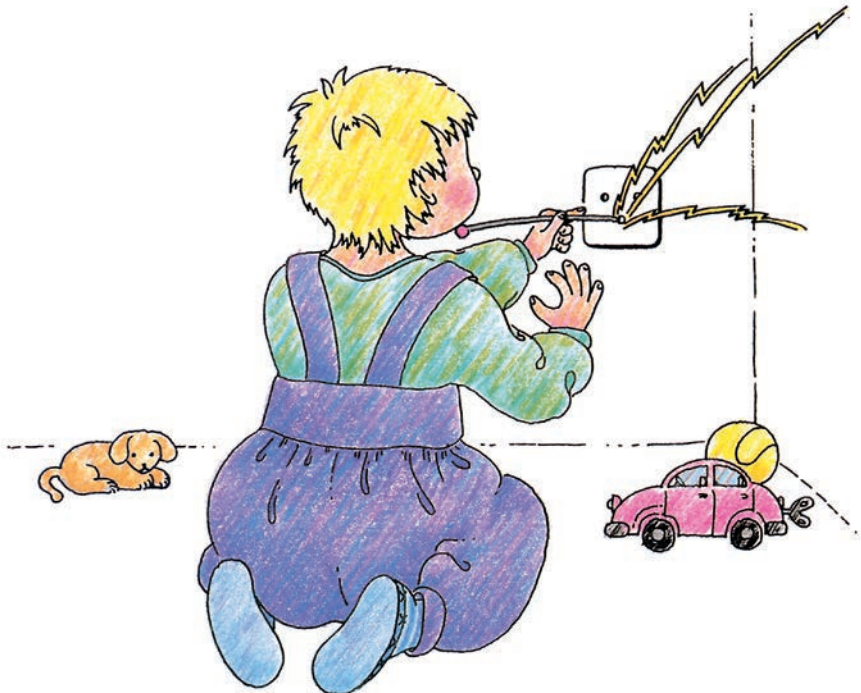
ሓዲጋ ኤሌትሪክ

ናይ መጀመርታ ሰጉምትታት

1. **ቅድሚያ ቆልዓ ምሓዝኩም፣** ምንጪ ናይ ኤሌትሪክ ኣጥፍእዎ። ኸምዚ እንተዘይተኻኢሉ ንቆልዓ ካብ ምንጪ ናይ ኤሌትሪክ ብሓጽን ዘይኾነ ነገር ብምጥቃም ፍለይዎ። **ኢድኩም**ን ናይ ግድን **ገጽ** ክኸውን ኣለዎ።
2. ቆልዓ ሃለዋቱ ኸምዘየጥፍኡ ኣረጋግጹ። እንተድኣ ቆልዓ ሃለዋቱ ኣጥፊኡን ኣገባባት ናይ እንደገና ትንፋስ ምዝራእ (ሪቫይሊቲዘሽን) ትፈልጥዎም እንተኾንኩምን፣ ነዚ ኣተግብርዎ።
3. ቆልዓ ምንዳድ ኣጋጢምዎ ምኻኑን ዘይሙኻኑን ኣረጋግጹ፣ እንተ ድኣ ኣጋጢምዎ ኹይኑ ድማ ዝነደድ ቆርበት ብማይ-ጸሓይ ማይ ኣዝሕልዎ (ገጽ 35 ተመልከቱ)።



ኣምቡላስ ጸውዑን (ቴሌ. 144) ኣንተድኣ ገና እቲ ቆልዓ ሃለዋቱ ዘጥፍኡ ኹይኑ፣ ናይ እንደገና ትንፋስ ምዝራእ ስርሓት ቀጽልዎ።



ምጥሓል

ናይ መጀመርታ ስጉምታት

1. ገና ቐለዓ ሃለዋቱ ኣጥፊኡ እንተሃልዩ፣ ድሕሪ ክዳን ምልባስኩም፣ ብርጉድ ዝበለ ወይ ድማ ዝነቀጸ ጨርቂ ጠቅልልዎ።



እንተ ድኣ ቐለዓ ሃለዋቱ ሲሒቱን እንተ ድኣ ንሰኹም እንደገና ትንፋስ ምዝራእ ኣገባባት ክትገብሩ ትኽእሉ ኮይንኩምን፣ እቲ ሰራሕ ብቅልጡፍ ጀምርዎ። ኣምቡላንስ ጸውዑ (ቴሌ. 144)።

እስተውዕሉ፡ ዋላ እውን ቐለዓ ሃለዋቱ ኣይሰሓት፣ ኣብ ዝኾነ ኩነታት ናብ ሆስፒታል ኣምጽእዎ። ምኽንያቱ ድሕሪ ዝተወሰነ ሰዓታት ናይ ሓደጋ ኽይተረፈ ጸገማት ኺጋጥሙ ስለ ዝኽእሉ።



ዕሽል ካብ ዐ ስጋብ ን ኣዋርሕ

ውላድኹም

- ጽቡቕ ዝኾነ ሸውሃት ኣለዎ፤
- ውሑድ ወይ ድማ ምንም ኣየምልስን፤
- ሓደ ወይ ብዙሕ ግዜ ደገ (ቀልቀል) ክወጽ ይኽእል፤
- ረስኒ የብሉን (ትሕቲ 38 ዲግሪ)፤
- ብኣይሊ ክዋጭጭ ይኽእል።

ምንም ስክፍታታ ክትገብሩ የብልኩምን ዋላ እውን እንተ ጃልዓ...

- ካብ 19 ስጋብ 22 ዘሎ ሰዓታት ብዘይ ምቁራጽ እንተዋጭጩ (እዚ ኣየቅስንን ግን ልሙድ እዩ)፤
- እንተ በኸዩን እግሩ በቢእዋኑ እንተዘርጊሑን፡ እዚ ድማ «ኮሊክ» (ሃንደበታዊ ቃንዛ ብሰንኪ ናይ ቅልጽም ምቅጻር) ምልክት ክኸውን ይኽእል፡ ንምኽፊ ንኣኪም ተወከሱ፤
- ጸባ ጡብ ኣደ ክሰቲ እጸንሕ እሞ ግን ቀልቀል እንተዘይብሉ፡ ጸባ ጡብ ኣደ ጥራሕ እንተሰትዩ፡ እዚ (ቀልቀል ዝይምህላው) ኪጋጥም ይኽእል እዩ። ምናላባሽ ጃልዓ ጽቡቅ ዘይስምዖ ከይህሉ፡ ንናይ ጃልዓ-ኣኪም ሕተትዎ።

ግን...

- ኣንተድኣ ጃልዓ ልዕሊ 38 ዲግሪ ናይ ሰውነት-ሙቀት እንተሃሊዎ፤
- ምናልባሽ ኸምዘይልሙድ እንተተንቀሳቂሱ (ብፍላይ ብድኹም ኣይሊ ምስ ዝበኸ)፤
- እንተድኣ ቀጻሊን «እዝዩ ብምስሓብን» እንተ ኣምሊሱ፤
- እንተ ድኣ ቀልቀሉ ቀጢንን ቀጻልን እንተኾይኑ (ዋላ እውን እቲ ጃልዓ ጸባ ጡብ ኣደ እንተጦበበ)፤
- ኣንተ ድኣ ሕንብርቱ ቀይሑን ጻዕዳ ወይ ብጫ ፈሳሲ ኣንተሃሊዎን፤



ተቀላጢፍኩም ንኣኪም ኣብርዎ!

ብናይ ስዊዘርላንድ ናይ ፕዲያትሪ ማሕበረሰብ እተሓትመ

ደረሰቲ፡

ዶክ. ኢ. ጀርማን-ኒኮድ

ናይ ቐንቐ ጀርመን ምውሃሃድ፡

ዶክ. ጅ. ራሲነ ስታም

ዶክ. ኡ. ሊፕስ

ዶክ. ስ. ግሸቨንድ-አይገንማን

አርእስቲ ናይ ፈለማ

ሕታም ብፈረንሳ፡

ቪንሰንት፡ ሶፊን ካልሓትን ...

© 1995፡ ዶክ. ኢ. ጀርማን-ኒኮድ

© 1995

ዶክ. ኢ. ጀርማን-ኒኮድ

መበል 17 ሕታም 2023

ስእልታት፡

በርብኣታሌር ሃፕን ኢ. ማየር፡ በርን

ጽሑፍን ምሕታምን፡

ቫልሚድያ ኤ.ጂ.፡ ቪስፕ

migesplus.ch

ማዕከን ሓብሬታ ኣብ ኢንተርኔት

ንጥዕና ዝምልከት ብዝተፈለለዩ

ቋንቋታት

Schweizerisches Rotes Kreuz
migesplus.ch



pädiatrie
schweiz

Die Fachorganisation der
Kinder- und Jugendmedizin